IX kadencja

KANCELARIA SEJMU
Biuro Komisji Sejmowych

Komisja Edukacji, Nauki i Młodzieży

PEŁNY ZAPIS PRZEBIEGU POSIEDZENIA

■ **Podkomisji stałej do spraw nauki i szkolnictwa wyższego (nr 19)**

z dnia 7 lutego 2023 r.

Pełny zapis przebiegu posiedzenia

Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży

– podkomisji stałej do spraw nauki i szkolnictwa wyższego (nr 19)

7 lutego 2023 r.

Podkomisja stała do spraw nauki i szkolnictwa wyższego, obradująca pod przewodnictwem posła **Marcina Kulaska (Lewica)**, przewodniczącego podkomisji, rozpatrzyła:

– informację na temat współpracy naukowo-akademickiej z państwem Izrael.

W posiedzeniu udział wzięli: **Wojciech Dziedzic** zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji i Nauki wraz ze współpracownikiem, **Anna Plater-Zyberk** dyrektor Biura Współpracy z Zagranicą Polskiej Akademii Nauk wraz ze współpracownikiem, **Barbara Rymsza** przewodnicząca Komisji Nauki Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego, **Krzysztof Zaremba** przewodniczący Komisji do spraw Kształcenia Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich oraz **Michał Klimczyk** przewodniczący Krajowej Reprezentacji Doktorantów.

W posiedzeniu udział wzięli pracownicy Kancelarii Sejmu: **Anna Goral**, **Daria Grochowska** i **Agnieszka Kalinowska-Wójcik** – z sekretariatu Komisji w Biurze Komisji Sejmowych.

Przewodniczący poseł Marcin Kulasek (Lewica):

Dzień dobry, witam państwa serdecznie.

Otwieram posiedzenie podkomisji stałej do spraw nauki i szkolnictwa wyższego Komisji Edukacji, Nauki i Młodzieży.

Witam państwa posłów i zaproszonych gości. Pozwolicie państwo, że zgodnie z tradycją przywitam gości. Witam panią profesor Barbarę Rymszę, przewodniczącą Komisji Nauki Rady Głównej Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Witam panią profesor Agnieszkę Cybal-Michalską przewodniczącą Komitetu Nauk Pedagogicznych Polskiej Akademii Nauk. Witam panią dr Annę Plater-Zyberk z Polskiej Akademii Nauk.

Witam pana profesora Krzysztofa Zarembę z Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Witam pana Wojciecha Dziedzica, zastępcę dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji i Nauki. Witam panią Darię Godek, głównego specjalistę w Departamencie Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji i Nauki. Witam pana Michała Klimczyka z Krajowej Reprezentacji Doktorantów.

Szanowni państwo, porządek dzienny posiedzenia obejmuje informację ministra edukacji i nauki na temat współpracy naukowo-akademickiej z państwem Izrael. Czy są uwagi do porządku dziennego? Nie widzę.

Stwierdzam, że porządek został przyjęty. Przechodzimy do realizacji.

Proszę o przedstawienie informacji przez przedstawiciela Ministerstwa Edukacji i Nauki. Bardzo proszę.

Zastępca dyrektora Departamentu Współpracy Międzynarodowej Ministerstwa Edukacji i Nauki Wojciech Dziedzic:

Dziękuję bardzo i dziękuję za zaproszenie.

Zacznę od tego, że Izrael jest jednym z tych partnerów w zakresie współpracy naukowej i akademickiej, którego z perspektywy Ministerstwa Edukacji i Nauki bardzo cenimy. Jest to na pewno partner bardzo zaawansowany, z którym warto wchodzić w sojusze. Każdy przykład trwałej współpracy międzyinstytucjonalnej opartej na wspólnych doku-

mentach, deklaracjach, a przede wszystkim umowach międzynarodowych jest dla nas cenny. Oczywiście w przypadku współpracy z państwem Izrael występują szczególne uwarunkowania dotyczące relacji w szerszym kontekście współpracy bliskowschodniej, ale to pozostawiamy resortowi spraw zagranicznych. Dla nas istotne są przede wszystkim inicjatywy, które tak jak wspomniałem, mają charakter trwały i budują pewien fundament dla krajowych instytucji systemu szkolnictwa wyższego i nauki oraz dla naukowców.

Chciałbym wymienić kilka takich przykładów. Zacznę może od wspomnienia Interdyscyplinarnego Ośrodka Studiów Polskich na Uniwersytecie w Hajfie. To jest niedawna inicjatywa. Ośrodek funkcjonuje od 2021 r. na mocy porozumienia, które zostało zawarte między Narodową Agencją Wymiany Akademickiej a Uniwersytetem w Hajfie. Współpraca realizowana jest jako zadanie zlecone przez MEiN. Ośrodek w swojej ofercie ma szerokie spektrum inicjatyw. Są to kursy akademickie dotyczące Polski, programy edukacyjne, aktywności, działania badawcze. Planowane są wydarzenia, które będą angażowały szerszą publiczność i szersze grono odbiorców, tak by wykorzystać ośrodek jako swego rodzaju platformę promującą historię, dziedzictwo Polski, naszą sztukę, literaturę, naukę, tak żeby ten sposób oddziaływania był możliwie szeroki.

W ramach ośrodka funkcjonuje, czy jest rozwijana, tzw. specjalizacja polska w zakresie studiów magisterskich, doktoranckich, podoktoranckich, kursy, wykłady, inne działania. Środki, które są alokowane w ramach budżetu ośrodka, służą pokryciu kosztów stypendiów, działalności promocyjnej, wspomnianych kursów, wykładów, utrzymania personelu dydaktycznego i naukowego. Odbywa się to na zasadzie partnerskiej, czyli partner izraelski, a po naszej stronie za pośrednictwem NAWA. To przedsięwzięcie w tym momencie jest przewidziane na 5 lat. Natomiast mamy, jak sądzę, pierwsze pozytywne sygnały, jeśli idzie o ten początkowy okres funkcjonowania ośrodka. Mam nadzieję, że będziemy mogli tę inicjatywę rozwijać również w przyszłości, czyli po upływie okresu pięcioletniego.

Co do inicjatyw, w które ministerstwo jest bardziej zaangażowane, chciałbym jeszcze wspomnieć o współpracy wspieranej przez Narodowe Centrum Nauki. Jest to kolejna agencja finansująca, współpracująca z resortem nauki. W przypadku NCN ta współpraca jest co do zasady finansowana na zasadzie wniosków składanych oddolnie. Naukowcy każdorazowo mają możliwość wnioskowania o finansowanie konkretnych projektów badawczych. Jest to standardowa metoda, którą centrum realizuje.

Z informacji, które dostarczył nam NCN, wynika, że w okresie, bodajże, od 2010 r. mamy zarejestrowanych 135 wspólnych projektów, gdzie partner z Izraela występuje w różnej roli. Są to projekty wielostronne czy dwustronne, gdzie partner izraelski jest jednoznacznie wskazany jako podstawa tej współpracy, czy też występuje po prostu w ramach jakiegoś szerszego konsorcjum. Wydaje nam się, że jest to taki zasób projektów, który jest dobrą podstawą i pokazuje, że ta współpraca jest żywa, że jest to działalność bardzo aktywna.

Wspomnę też oczywiście o Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Współpraca z tą agencją również toczy się od wielu lat. Współpraca z partnerem izraelskim początkowo była inicjatywą zakładającą wspólne projekty w ramach konkursu, w ramach inicjatywy EUREKA. Inicjatywa EUREKA jest platformą wielostronną, w której, akurat tak się składa, udział biorą zarówno Polska, jak i Izrael, więc zostało to wykorzystane jako mechanizm ułatwiający nawiązanie kontaktów.

Niemniej jednak wiązało się to też z pewnymi wyzwaniami czy ograniczeniami. Inicjatywa EUREKA rządzi się swoimi prawami, ma swoje procedury, swoje mechanizmy. Intencją obu stron było docelowo zawarcie odrębnego porozumienia i ukształtowanie współpracy na warunkach elastycznych, tak żeby można było dopasować zasady konkursów czy terminy do tych uwarunkowań, jakie są właściwe dla Polski i dla Izraela. To się powiodło, to znaczy mamy już prawie dziesięcioletnie porozumienie zawarte z partnerami izraelskimi. NCBR od tego czasu konsekwentnie ogłasza konkursy.

To nie są może działania na dużą skalę. Mówimy o badaniach, które już dotyczą, są bliżej praktycznych zastosowań, również rynkowych, mówimy o innowacjach, pracach rozwojowych, więc wydaje mi się, że może istotna jest nie tyle liczba tych projektów, co po prostu ich jakość. Większość z nich tematycznie – na podstawie informacji, któ-

rymi dysponujemy – odnosi się do nowoczesnych technologii inżynierii informatycznej. To może tyle informacji, jeśli idzie o przegląd tego, co dzieje się w ramach współpracy naukowej czy współpracy badawczej.

W kwestii uzupełnienia, może patrząc na takie relacje, nazwijmy to, czysto akademickie czy wymianę studencką, warto też wspomnieć, że studenci z Izraela są obecni na naszych uczelniach. W ubiegłym roku mamy zanotowane 253 osoby. To nie jest może bardzo duża grupa, ale jest to grupa na tyle już zauważalna, że rejestrujemy jej obecność i cieszymy się, że jest zainteresowanie polską ofertą w zakresie kształcenia. Patrząc szczegółowo na te dane, czyli wchodząc już w statystyki, w konkretne liczby, mamy też informację, że wśród studentów z Izraela jest zainteresowanie kształceniem na kierunkach medycznych. Na pewno jest mocna grupa obywateli Izraela, którzy korzystają właśnie z tego typu oferty. To już co do zasady jest poza bezpośrednią właściwością MEiN, bo bardziej resort zdrowia może być zainteresowany, ale warto zanotować, że taka grupa jest.

Podsumowując, jeśli chodzi o perspektywy czy postulaty w kwestii współpracy, to tak jak wspomniałem na początku, na pewno warto wzmacniać kierunki współpracy, te wszystkie inicjatywy, czyli instytucjonalne, mające zakorzenienie, tak jak np. Interdyscyplinarny Ośrodek Studiów Polskich przy Uniwersytecie w Hajfie, czy współpraca, którą realizuje NCBR, jak również projekty wspierane przez NCN.

Nie ukrywam też, że gdyby była taka możliwość, to rozważamy jeszcze może trochę uzupełnienie porządku naszej bazy traktatowej z partnerem izraelskim. Ale jesteśmy na etapie, powiedzmy, przygotowań w tym kierunku, więc w tym momencie nie mogę zadeklarować projektu, projektu umowy czy konkretnych negocjacji, które się toczą. Nie wykluczałbym jednak, że w tym kierunku pójdziemy, bo tak jak wspomniałem, jest to na pewno bardzo interesujący partner, z ogromnym potencjałem.

To może tyle z mojej strony w tym momencie. Jeżeli będą pytania, to oczywiście chętnie będziemy odpowiadać.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Marcin Kulasek (Lewica):

Dziękuję bardzo.

Szanowni państwo, otwieram dyskusję. Bardzo proszę.

Może ja rozpocznę, bo zapoznałem się z informacją ministerstwa na temat promocji polskiej nauki i upowszechniania dokonań rodzimych badaczy na zagranicznych uczelniach oraz w środowisku naukowym. Szanowni państwo, takie cztery pytania. Niektóre łatwiejsze, niektóre może nie do końca. Zadam pytanie również jako wiceprzewodniczący Komisji Obrony Narodowej.

Czy przedstawiona przez państwa informacja dotyczy również technologii podwójnego zastosowania, czyli cywilnego i wojskowego? Czy też ten zakres współpracy został wyłączony z informacji?

Drugie pytanie. Widać, że najwięcej studentów z Izraela studiuje na kierunkach lekarskich. Czy wobec braków kadrowych w polskiej służbie zdrowia podejmowane są działania mające na celu zachęcanie absolwentów lekarskich do pozostania po studiach w Polsce?

Trzecie pytanie. Z czego tak naprawdę bierze się fenomen Śląskiego Uniwersytetu Medycznego? Dlaczego w Katowicach studiuje ponad 100 studentów z Izraela, a w innych ośrodkach nawet nie zbliżają się do tej liczby?

Ostatnie pytanie. Czy w państwa ocenie kryzys relacji polsko-izraelskich wywołany nowelizacją ustawy o IPN wpłynął na intensywność współpracy z Izraelem na polu nauki?

Takie moje cztery pytania. Proszę o dalszą dyskusję, o zadawanie pytań. Nie widzę. Nie wiem. To w takim razie prosiłbym ministerstwo o odniesienie się do tych czterech pytań.

Zastępca dyrektora departamentu MEiN Wojciech Dziedzic:

Dziękuję za pytania. Postaram się odnieść w zakresie właściwości resortu edukacji i nauki oraz w zakresie posiadanej wiedzy.

Jeśli chodzi o pytanie pierwsze, czyli, jak rozumiem, uwzględnienie, bądź też nie, w przedstawionej informacji kwestii dotyczących współpracy realizowanej w zakresie wykraczającym poza zastosowania cywilne, to według mojej wiedzy to, co jest przed-

miotem współpracy w ramach porozumienia, które realizuje NCBR… Nie odnosimy się bezpośrednio do spraw wykraczających poza zastosowania cywilne. Wydaje mi się, że nie jest to przewidziane. Jako resort edukacji i nauki zastanawiam się, ale chyba nie mamy tego typu porozumień, które wkraczałyby w ogóle w tę sferę. Zakładam, że pewnie resort obrony potrafiłby się do tego tematu ustosunkować.

Jeśli chodzi o kierunki lekarskie, czyli przechodząc do pytania drugiego, to z perspektywy MEiN trudno jest mi odpowiedzieć. Podejrzewam, że jeśli chodzi o działania mające na celu zachęcenie absolwentów kierunków lekarskich do pozostania w kraju czy do kontynuowania, rozwijania tutaj swojej kariery, bardziej musielibyśmy prosić resort zdrowia o wsparcie w tym zakresie. Tym, co jest realizowane po stronie MEiN, a już szczególnie z perspektywy współpracy międzynarodowej, na pewno jest to, że wszystkim naszym partnerom zagranicznym staramy się przedstawić krajową ofertę podejmowania studiów. Traktujemy ją bardzo szeroko, to znaczy uwzględniamy również część dotyczącą kierunków medycznych i nie ukrywam, że bardzo często jest to ten temat, który wywołuje szczególne zainteresowanie. Jest to oferta, po którą ci partnerzy zagraniczni często przychodzą.

Natomiast w kwestii bardziej szczegółowego wspierania uczelni oferujących te kierunki studiów, to mogę powiedzieć, że nasza rola kończy się na ukształtowaniu ogólnych warunków, ogólnych zasad panujących w systemie szkolnictwa wyższego i nauki. Decydujący głos już w odniesieniu do poszczególnych uczelni mają ministrowie nadzorujący poszczególne typy uczelni. Jeżeli mógłbym się w tym miejscu zatrzymać w odniesieniu do pytania drugiego.

Pytanie trzecie. Nie potrafię wytłumaczyć konkretnego przypadku tej uczelni. Tak, rzeczywiście widzimy to w statystykach. Cieszę się, że jest taki przykład, że jest zainteresowanie. Domyślam się, że to wynika pewnie z już nawiązanych kontaktów, z jakiejś współpracy, która dobrze zadziałała. Zakładam, że jest to dobry przykład do naśladowania i do wykorzystania przez inne uczelnie, o ile są zainteresowane ponowieniem czy wzmocnieniem tej oferty.

Pytanie czwarte dotyczyło relacji dwustronnych, nazwijmy to politycznych, i tego, czy one się przekładały na intensywność tej...

Przewodniczący poseł Marcin Kulasek (Lewica):

Chodzi o ustawę o IPN, jej realizację.

Zastępca dyrektora departamentu MEiN Wojciech Dziedzic:

Tak.

Nie podejmuję się takiej oceny. Z perspektywy resortu edukacji i nauki skupialiśmy się… W 2021 r. naszym celem było na przykład to, żeby szczęśliwie doprowadzić do porozumienia między NAWA a Uniwersytetem w Hajfie, jeśli chodzi o powołanie tego ośrodka studiów. To było nasze zadanie.

Jak oddziałuje szersze tło polityczne? Bez wątpienia można mówić o tym, że czasami te negocjacje idą szybciej, czasami wolniej, ale myślę, że akurat z perspektywy MEiN patrzymy na to bardzo pragmatycznie i zależy nam na tym, żeby tę współpracę rozwijać.

Dziękuję.

Przewodniczący poseł Marcin Kulasek (Lewica):

Dziękuję bardzo, panie dyrektorze.

Czy ktoś z zaproszonych gości chciałby jeszcze zabrać głos w tym temacie? Nie widzę. Dziękuję.

Szanowni państwo, w takim razie porządek dzienny posiedzenia został wyczerpany.

Zamykam posiedzenie. Dziękuję pięknie za obecność.